

Жұмыс
бағдарламасы

Нысан
ПМУ ҰСН
7.18.2/06

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті
Шетел филология кафедрасы

ЖҰМЫС БАҒДАРЛАМАСЫ

«Теориялық фонетика» пәні бойынша
050210 – «Шетел филологиясы», 050119 – «Шет тілі: екі шет
тілі»
мамандығы студенттеріне арналған

Павлодар

I к жалпыға міндетті
ың білім стандарты
тік бағдарлама
де әзірленген
пәннің жұмыс бағдарламасына
бекіту парағы

Нысан
ПМУ ҰС Н
7.18.1/07

БЕКІТЕМІН

ОІ жөніндегі проректор

_____ Н.Э. Пфейфер
200__ ж. «___» _____

Құрастырушы: аға оқытушысы Оспанова Н.А.

Шетел филологиясы кафедрасы

ЖҰМЫС БАҒДАРЛАМАСЫ

«Теориялық фонетика» пәні бойынша 050210 – «Шетел филологиясы», 050119 - «Шет тілі: екі шет тілі» мамандықтың студенттеріне жалпы орта білім негізіндегі күндізгі, жалпы орта кәсеби білім негізінде күндізгі және сырттай оқу бөліміне арналған.

Жұмыс бағдарламасы мемлекеттік жалпыға міндетті мамандық стандарты 3.08.269-2006 және типтік бағдарлама негізінде әзірленген.

Типтік бағдарлама «Теоретикалық фонетикасы» ҚР БЖҒМ оқу-әдістемелік Кеңесінің 22.06.06 жылғы хаттамасының шешімімен бекітілген.

Кафедра мәжілісінде бекітілді 2009ж. «___» _____ хаттама
№___

Кафедра меңгерушісі
Қайырбаева

А.Қ.

Филология, журналистика және өнер факультетінің
әдістемелік кеңесімен мақұлданды 2009 ж.

«___» _____ №___ хаттама

ӘК төрайымы: _____
Жуманкулова

Е. Н.

КЕЛІСІЛГЕН

ФЖЖӨ факультетінің деканы _____ Ж.Т. Сарбалаев «__»
_____ 200 ж.

ЖжӘҚБ ҚҰПТАЛҒАН

ЖжӘҚБ бастығы _____ Варакута А.А. «__» _____ 200__ ж

1. Пәннің мақсаты мен міндеті

1.1 Пәннің мақсаты «Теориялық фонетика» - неміс қазіргі кездегі фонетиканы үйрену. Орыс тілдерінде және неміс фонетика үйрету курста ерекше салыстырылады.

Пәннің міндетті:

1.2 Студент пәндер оқып үйрету нәтижесін білу тиісті:

- фонетика пәні мен объектісін, бұл пәннің басқа қоғамдық ғылымдарда алатын орнын;

- жалпы және жеке фонетика жайлы, тарихи және сипаттама фонетика жайлы, салыстырмалы және қолданбалы фонетика және оның дыбыс айтылуына үйрету барысында алатын рөлі жайлы;

- шетел тіліндегі дыбысталудығы жаңа бағыттардың дамуын;

-тілдің дыбыстық құрылымдарын зерттеу әдістерін;

- фонология ұғымы жайлы негізгі түсініктемелер және фонологиялық мектептер жайлы;

- артикуляциялық база ерекшеліктері және олардың басқа тілді айтуға үйретумен байланысы жөнінде;

- сөйлеу интонациясы ұғымы және оның компоненттері мен қызметтері жайлы;

-дыбысты айту стильдері, тіл мәдениеті мен тіл этикеті жөнінде.

1.3 Студент пәндер оқып үйрету нәтижесін істей білу тиісті:

- тілді меңгеру кезінде кездесетін қиындықты айқындау және ана тілін интерференциялық құбылыстан сақтау үшін оқылатын тіл мен ана тілінің дыбыстық қатарын талдай біле алуы;

- берілген материалды бақылағаннан кейін өзіндік қорытынды шығара алуы, оны талдап қорыта алуы;

- оқылатын тілдің фонетикалық қатарындағы ең маңызды және соған ғана тән құбылыстарын түсіндіре алуы;

- оқылатын тілдің мәселелерін ана тілі және басқа шетел тілі мәселелерімен салғастыра алуы;

- оқу барысында алған теориялық білімін дыбысты айтуды жетілдіру үшін, сонымен қатар орта және жоғары оқу орындарында басқа тілдерге үйрету барысында практика жүзінде пайдалануы.

2. Пререквизиттер:

Базалық негізгі шет тілін, тіл біліміне кіріспе, жалпы тіл білімі, арнайы филология кіріспе, қазақ-орыс тіліне кіріспе.

3. ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ

3.1 ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ				
Күндізгі ЖОБ, ЖОКБ				
№ Р/с	Тақырыптың атауы	Сағат саны		
		Дәріс	Тәжір	СӨЖ
1	2	3	4	5
3, 6 семестр				
1	неміс тілінің теориялық фонетика пәні	0,5	0,5	5
2	неміс тілі фонетикалық жүйесінің негізгі компоненттері	0,5	0,5	5
3	неміс тілі дыбыстарының артикуляциялық құрылымы Сөйлеу механизмдері	1	1	5
4	Неміс тілінің артикуляциялық базасы Дыбыстардың фонологиялық аспектісі	0,5	0,5	5
5	Неміс тілінің буындық құрылымы	1	1	5
6	Неміс сөздерінің акценттік құрылымы	1	1	5
7	Неміс тіліндегі екпінсіз вокализм	1	1	5
8	Неміс сөйлемдерінің интонациялық құрылымы	1	1	5
9	Германия аралындағы неміс тілінің әдеби айтылуы және айтылу стильдері	1	1	5
Барлығы		7,5	7,5	45

Аудитория сабақтарының мазмұны

3.2 Дәріс сабақтарының мазмұны

Тақырып 1 Неміс тілінің теориялық фонетика пәні

Фонетика ғылым ретінде. Фонетика пәнінің анықтамасы. Басқа тілді айтудың қазіргі заманғы үрдістерді. Фонетиканың лингвистикалық пәндермен, соның ішінде лексикологиямен, грамматикамен, стилистикалық, тіл тарихымен байланысты. Тілдің акустикалық құрылымының компоненттері және олардың аспектілері. Дыбыстық материя: физикалық, функционалдық. Дыбыстық құралдардың табиғатымен қызметі.

Тақырып 2 Неміс тілі фонетикалық жүйесінің негізгі компоненттері

Фонетикалық компонент: фонемалар және олардың аллофондары, дистрибуция және фонемалармен олардың аллофондарының үйлесімділігі, фонемалардың бірігуі және олардың арасындағы артикуляциялы байланыс өткел.

Акценттік компонент: неміс тіліндегі сөз екпінінің ана тілімен салыстырған кездегі табиғи сипаты, неміс тіліндегі екпіннің орны мен дәрежесінің студенттердің ана тілімен салыстырылуында көрсетілуі.

Неміс тілінің фонетикалық құрылысының интонациялық компоненті айтылатын сөздің әуендік, фразоакценттік, темпоралдық, тембрлік және ырғақтық аспектілерінің жиынтығы ретінде.

Тақырып 3 Неміс тілі дыбыстарының артикуляциялық құрылымы Сөйлеу механизмдері

Адамның сөйлеу аппаратының құрылысы және қызмет атқаруы, сөйлем жасау және сөйлем қабылдау негіздері, сөйлем механизмдері және олардың қызмет атқаруының заңдылықтары. Төрт артикуляциялық механизм: күш беретін, вибраторлық, резонаторлық және кедергі жасайтын. Осылардың әрқайсысына кіретін сөйлеу органдары.

Тақырып 4 Неміс тілінің артикуляциялық базасы. Дыбыстардың фонологиялық аспектісі

Артикуляциялы база ұғымы. Фонетикалық база және оның компоненттері. Фонетикалық интерференция ұғымы. Қос тілділердің ағыл шын тілін айтуда кететін қателері.

Фонема анықтамасының мәселесі. Фонологияның ғылым ретінде дамуы. И.А. Бодуэн де Куртене, Л.В. Щерба. Фонологиялық оппозициялар жүйесі. Фонеманың позициялық-комбинаторлық негізгі және жанама түрлері туралы түсінік.

Фонеманың конститутивті, дистинктивті, рекогниті қызметтері. Фонологиялық мектептер.

Тақырып 5 Неміс тілінің буындық құрылымы

Буын фонетикалық және фонологиялық бірлік ретінде. Неміс тіліндегі буынды жасайтын дыбыстар. Буындардың негізгі түрлері мен олардың варианттары. Неміс тілінде қолданылатын буынның негізгі теориясы: экспираторлық теория, үнді дыбыстар теориясы, Л.В. Щерба теориясы, Жинкин теориясы.

Тақырып 6 Неміс сөздерінің акценттік құрылысы

Сөз екпіні түсінігі және оның түрлері; күш беретін, музыкалық, сандық және сапалық. Неміс сөз екпінінің акустикалық-физиологиялық тұрғыдан қараған кездегі сипаттамасы. Неміс тіліндегі британдық және американдық фонетистер енгізген сөз екпіні дәрежелері. Неміс сөздеріндегі акценттік құрылымның функциялары.

Тақырып 7 Неміс тіліндегі екпінсіз вокализм

Екпінсіз буындардағы дауыстылар: толық дауыстылар, жартылай әлсіз дауыстылар, қысаң айтылатын дауыстылар. Неміс тіліндегі қысаңдану түрлері. Дауыстылардың екпін түсетін және екпін түспейтін жағдайда кезектесіп келуі. Москва және Ленинград фонологиялық мектептеріндегі бейтарап дауысты дыбыстардың фонематикалық статусы.

Тақырып 8 Неміс сөйлемдерінің интонациялық құрылысы

Интонация әуендік, биік, фразаакценттік, темпоралдық, тембрлік және ырғақ секілді бес компоненттің бірлігі және жиынтығы ретінде. Биік компонент. Интонациялық құрылыстың фразоакценттік компоненттері: темп, ырғақ, пауза. Неміс тілінің интонациялық құрылымының функциялары. Интонацияның графикалық белгіленуінің әдістері.

Тақырып 9 Германия аралындағы неміс тілінің әдеби айтылуы және айтылу стильдері

Әдеби тілде айтылу және орфоэпиялық норма туралы түсінік, аймақтық және әдеуметтік вариантология, Германия аралындағы әдеби айтылудың негізгі түрлері. Германия әдеби айтылудың оңтүстік айтылумен салыстыра қарастырған кездегі негізгі түрлері. Оқу нормасы ретінде айтылудың түрін таңдайтын субъективті және объективті факторлар. Айтылу стильдері. Сөйлеу мәдениеті, сөйлеу этикеті, фоностилистика.

3.3 Тәжірибелік сабақтарының мазмұны

Тақырып 1 Неміс тілінің теориялық фонетика пәні

Фонетика ғылым ретінде. Фонетика пәнінің анықтамасы. Басқа тілді айтудың қазіргі заманғы үрдістерді. Фонетиканың лингвистикалық пәндермен, соның ішінде лексикологиямен, грамматикамен, стилистикалық, тіл тарихымен байланысты. Тілдің акустикалық құрылымының компоненттері және

олардың аспектілері. Дыбыстық материя: физикалық, функционалдық. Дыбыстық құралдардың табиғатымен қызметі.

Тақырып 2 Неміс тілі фонетикалық жүйесінің негізгі компоненттері

Фонетикалық компонент: фонемалар және олардың аллофондары, дистрибуция және фонемалармен олардың аллофондарының үйлесімділігі, фонемалардың бірігуі және олардың арасындағы артикуляциялы байланыс өткел.

Акценттік компонент: неміс тіліндегі сөз екпінінің ана тілімен салыстырған кездегі табиғи сипаты, неміс тіліндегі екпіннің орны мен дәрежесінің студенттердің ана тілімен салыстырылуында көрсетілуі.

Неміс тілінің фонетикалық құрылысының интонациялық компоненті айтылатын сөздің әуендік, фразоакценттік, темпоралдық, тембрлік және ырғақтық аспектілерінің жиынтығы ретінде.

Тақырып 3 Неміс тілі дыбыстарының артикуляциялық құрылымы Сөйлеу механизмдері

Адамның сөйлеу аппаратының құрылысы және қызмет атқаруы, сөйлем жасау және сөйлем қабылдау негіздері, сөйлем механизмдері және олардың қызмет атқаруының заңдылықтары. Төрт артикуляциялық механизм: күш беретін, вибраторлық, резонаторлық және кедергі жасайтын. Осылардың әрқайсысына кіретін сөйлеу органдары.

Тақырып 4 Неміс тілінің артикуляциялық базасы. Дыбыстардың фонологиялық аспектісі

Артикуляциялы база ұғымы. Фонетикалық база және оның компоненттері. Фонетикалық интерференция ұғымы. Қос тілділердің ағыл шын тілін айтуда кететін қателері.

Фонема анықтамасының мәселесі. Фонологияның ғылым ретінде дамуы. И.А. Бодуэн де Куртене, Л.В. Щерба. Фонологиялық оппозициялар жүйесі. Фонеманың позициялық-комбинаторлық негізгі және жанама түрлері туралы түсінік. Фонеманың конститутивті, дистинктивті, рекогнитивті қызметтері. Фонологиялық мектептер.

Тақырып 5 Неміс тілінің буындық құрылымы

Буын фонетикалық және фонологиялық бірлік ретінде. Неміс тіліндегі буынды жасайтын дыбыстар. Буындардың негізгі түрлері мен олардың варианттары. Неміс тілінде қолданылатын буынның негізгі теориясы: экспираторлық теория, үнді дыбыстар теориясы, Л.В. Щерба теориясы, Жинкин теориясы.

Тақырып 6 Неміс сөздерінің акценттік құрылысы

Сөз екпіні түсінігі және оның түрлері; күш беретін, музыкалық, сандық және сапалық. Неміс сөз екпінінің акустикалық-физиологиялық тұрғыдан қараған кездегі

сипаттамасы. Неміс тіліндегі британдық және американдық фонетистер енгізген сөз екпіні дәрежелері. Неміс сөздеріндегі акценттік құрылымның функциялары.

Тақырып 7 Неміс тіліндегі екпінсіз вокализм

Екпінсіз буындардағы дауыстылар: толық дауыстылар, жартылай әлсіз дауыстылар, қысаң айтылатын дауыстылар. Неміс тіліндегі қысаңдану түрлері. Дауыстылардың екпін түсетін және екпін түспейтін жағдайда кезектесіп келуі. Москва және Ленинград фонологиялық мектептеріндегі бейтарап дауысты дыбыстардың фонематикалық статусы.

Тақырып 8 Неміс сөйлемдерінің интонациялық құрылысы

Интонация әуендік, биік, фразоакценттік, темпоралдық, тембрлік және ырғақ секілді бес компоненттің бірлігі және жиынтығы ретінде. Биік компонент. Интонациялық құрылыстың фразоакценттік компоненттері: темп, ырғақ, пауза. Неміс тілінің интонациялық құрылымының функциялары. Интонацияның графикалық белгіленуінің әдістері.

Тақырып 9 Германия аралындағы неміс тілінің әдеби айтылуы және айтылу стильдері

Әдеби тілде айтылу және орфоэпиялық норма туралы түсінік, аймақтық және әдеуметтік вариантология, Британ арабындағы әдеби айтылудың негізгі түрлері. Германия әдеби айтылудың оңтүстік айтылумен салыстыра қарастырған кездегі негізгі түрлері. Оқу нормасы ретінде айтылудың түрін таңдайтын субъективті және объективті факторлар. Айтылу стильдері. Сөйлеу мәдениеті, сөйлеу этикеті, фоностилистика.

3.4 Студенттің өздік жұмысының мазмұны

Орта білімінің негізіндегі күндізгі оқитын бөлімшесі

№	СӨЖ түрі	Мазмұны	Бақылаудың түрі	Сағат саны
1	2	3	4	5
1	Дәріс сабақтарына дайындық		Жұмыс дәптерін тексеру	8
2	Тәжірибелік сабақтарға дайындық	Үй тапсырмасы	тексеру	10
3	Аудитория сабақтарына енбеген қосымша материалды оқу, талдау	конспект	тексеру	10
4	Бақылау шараларына дайындық	Тест	МБ1, МБ2	2
Барлығы				30

3.5 Студенттің өздік жұмысының мазмұны

Орта білімінің негізіндегі сырттай оқитын бөлімшесі

№	СӨЖ түрі	Мазмұны	Бақылаудың түрі	Сағат саны
1	2	3	4	5
1	Тәжірибелік сабақтарға дайындық	Үй тапсырмасы	тексеру	15
2	Аудитория сабақтарына енбеген қосымша материалды оқу, талдау	конспект	тексеру	15
3	Бақылау шараларына дайындық	Тест	МБ1, МБ2	15
Барлығы				30

3.6 Студенттің өздік жұмыстарының үлгі тақырыптары

Орта білімінің негізіндегі күндізгі оқитын бөлімшесі

№	Тақырыптың атау	Сағат саны
1	Normen der deutschen Aussprache	2
2	Die Intonation	1
3	Forschungsmethoden der Phonetik.	1
4	Varianten der Aussprachenorm.	1
5	Phonologische Methoden.	1
6	Graphische Systeme des Deutschen. Phonem und Graphem.	2
7	Zum Wesen der deutschen Diphthonge. Zum Wesen der deutschen Affrikaten.	1
8	Die Sprech- und Sprachlaute des Deutschen.	2
9	Die phonetische Interferenz zwischen der Mutter- und der deutschen Sprache. Arten der Interferenz im Lautsystem	2
10	Neuere phonetisch-phonologische Untersuchungen der Silbe.	2
Барлығы		15

3.7 Студенттің өздік жұмыстарының үлгі тақырыптары

Орта білімінің негізіндегі сырттай оқитын бөлімшесі

№	Тақырыптың атау	Сағат саны
1	Normen der deutschen Aussprache	1

		ЕМТ	сынақ	Кп.	КЖ	РГР	Кон.жұмыс	Жалпы	ауд	өздік	Дәріс	Пр.	СӨЖ	өздік	Дәріс	Пр	СӨЖ	өздік
1	Орта білімінің негізіндегі күндізгі оқитын бөлімшесі	6 сем			6 сем.			45	15	30	3, 5 семестр				6 семестр			
															7,5	7,5	15	30
2	Жалпы орта кәсеби білім негізінде күндізгі оқитын бөлімшесі	3 сем			3 сем			45	15	30	7,5	7,5	15	30				
3	Жалпы орта кәсеби білім негізіндегі сырттай оқитын бөлімшесі	5 сем			5 сем					39	5 семестр				6 семестр			
													6	3				

5. Әдебиеттер

Негізгі

1 Козьмин А.А., Сулемова В.А. Deutsche Phonetik. М., 1990

2 Галайдина Н.А. Методические указания по теоретическому курсу фонетики немецкого языка. Ч.1. Алма-Ата, 1995

3 Галайдина Н.А. Методические указания по теоретическому курсу фонетики немецкого языка. Ч.2. Алма-Ата, 1995

Қосымша

4 Антипова А. М., Д. А. Шахбагова. Методическое пособие по курсу теоретической фонетики немецкого языка. МГПИИЯ им.М. Тореза. М., 1976

5 Якобсон Р., Хале М., Фант Г. Фонология и ее отношение к фонетике. М., 1962